

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-06-07

SBN 2024-08-27

Diarienummer SBF-2024-00599

Handläggare

Annelie Bjerkne

Telefon: 031-3681825

E-post: annelie.bjerkne@stadsbyggnad.goteborg.se

Svar på remiss - Göteborg Stads plan mot hemlöshet 2025-2026

Förslag till beslut

I stadsbyggnadsnämnden

1. Tjänsteutlåtandet godkänns.
2. Tjänsteutlåtandet översänds till exploateringsförvaltningen som yttrande över remissen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Exploateringsförvaltningen har utarbetat en plan mot hemlöshet för perioden 2025–2026, som bygger på regeringens nationella strategi för att motverka hemlöshet under perioden 2022–2026. Syftet med en hemlöshetsplan är att tydliggöra inriktningen för kommunens insatser för att minska antalet vuxna och barn som befinner sig i hemlöshet. Det sker genom flera insatser såsom förebyggande och uppsökande arbete, åtgärder mot akut hemlöshet och en satsning på metoden Bostad först. Planen omfattar också insatser för att stärka det sociala perspektivet i samhällsplaneringen.

Stadsbyggnadsförvaltningen har i sitt uppdrag ansvar för att samordna den övergripande bostadsförsörjningen och att planera för en varierad och tillräcklig volym av nya bostäder. I planeringen är det också viktigt att ta hänsyn till det sociala perspektivet i samhällsplaneringen för att skapa jämlika och goda sociala levnadsförhållanden för alla kommunens invånare.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att planens genomförande inte skapar några direkta ekonomiska konsekvenser för den egna nämnden. Dock förutsätts förvaltningen avsätta personella resurser för utveckling av arbetssätt kopplat till planens fjärde fokusområde; ”Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas” där förvaltningen tilldelas ansvar för en av insatserna.

Sammantaget gör stadsbyggnadsförvaltningen bedömningen att planen svarar upp mot målsättningen att minska hemlösheten i Göteborg under planperioden 2025–2026.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att motverka hemlöshet är viktigt för att stärka individers möjlighet till ett självständigt liv och egen försörjning. Hemlöshet medför också betydande kostnader för Staden. För 2023 uppgick socialnämndernas nettokostnad för socialt boende inklusive nödbistånd till 533 miljoner kronor.

Exploateringsförvaltningen har bedömt att förslaget till plan mot hemlöshet för 2025–2026 kommer att minska stadens kostnader för hemlöshet. Som referens visar uppföljningen av föregående plan mot hemlöshet 2020–2022 att socialnämndernas kostnader för socialt boende och nödbistånd minskade med 19 procent.

Exploateringsförvaltningen anger att utgångspunkten i planen är att föreslagna insatser ska finansieras inom Stadens befintliga budgetramar. De föreslagna åtgärderna fokuserar på att effektivisera metoder och arbetssätt. Det finns ett uttalat fokus på barn och barnfamiljer samt att vidareutveckla arbetet enligt metoden Bostad först och därigenom kunna ta del av det statliga stöd som regeringen riktar till kommunerna under den nationella strategiperioden 2022–2026.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer inte att planens genomförande skapar några direkta ekonomiska konsekvenser för den egna nämnden. Dock förutsätts förvaltningen avsätta personella resurser för utveckling och förbättring av arbetssätt kopplat till planens fjärde fokusområde; ”Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas”. Förvaltningen tilldelas här, tillsammans med exploateringsförvaltningen, ansvaret för en av fyra föreslagna insatser; ”Stärka samverkan med socialförvaltningarna i utvecklingen av nya områden”. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att genomförandet av insatsen ryms i befintlig budget och befintligt uppdrag.

Stadsbyggnadsförvaltningens mest omfattande bidrag till arbetet mot hemlöshet ligger i att motverka den strukturella hemlösheten genom att planera för en varierad och tillräcklig volym av nya bostäder, i enlighet med Stadens program för bostadsförsörjning och kommunfullmäktiges mål att Göteborg ska byggas ihop till en grön och levande stad utan bostadsbrist.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Hemlöshet är en av de mest extrema formerna av utanförskap och fattigdom. Rätten till bostad är stadgad både i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna och i den svenska grundlagen. Människor som befinner sig i en situation där de behöver stöd för att undvika hemlöshet utgör en heterogen grupp. Detta framgår tydligt i den definition som Socialstyrelsen har fastställt och som Göteborgs Stad utgår ifrån. En särskilt utsatt och skyddsvärd grupp är barn.

Uppföljningen av Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 visar att hemlösheten minskat i Göteborg. Bland annat har satsningar gjorts på att tillhandahålla lägenheter till Bostad först och till barnfamiljer som stod utanför bostadsmarknaden. Boenderådgivning har utökats för personer i hemlöshet, särskilt för de i strukturell hemlöshet som har beviljats nödbistånd till boende av socialtjänsten, en rutin som infördes 2019. Utöver detta bedöms ökat bostadsbyggande och minskat mottagande av nyanlända ha påverkat nedgången i hemlöshet.

Stadsbyggnadsförvaltningen bär ett viktigt ansvar för det sociala perspektivet i samhällsplaneringen, bland annat genom arbetet med sociala konsekvensanalyser och barnkonsekvensanalyser vid framtagande av planprogram och detaljplaner. Förvaltningen bidrar även på andra sätt genom inom sitt uppdrag till ökad trygghet och minskat utanförskap i Göteborg, bland annat genom värdeskapande stadsutveckling.

Hemlöshetsplanen betonar att det sociala perspektivet i samhällsplaneringen behöver stärkas ytterligare för att bättre belysa hemlöshetsproblematiken och dess konsekvenser. Inom fokusområdet ”Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas” föreslås det ske genom att öka socialtjänstens medverkan i planeringen av både befintlig stad och i planeringen av nya områden, och för bostadsförsörjningen i stort. På så vis ges socialnämndens kunskap om levnadsförhållanden i kommunen större utrymme.

Stadsbyggnadsförvaltningen ser positivt på föreslagna insatser och ett utökat kunskapsutbyte. Förvaltningen anser dock att beskrivningen av insatsen ”Stärka samverkan med socialförvaltningarna i utvecklingen av nya områden” behöver kompletteras med ett förtydligande av vad socialförvaltningarnas ansvar består i gällande att bidra med relevanta kunskapsunderlag kring livsvillkor för människor i social utsatthet och hemlöshet.

Bilagor

1. Göteborg Stads plan mot hemlöshet 2025-2026 Remissversion

Ärendet

Exploateringsnämnden har beslutat att skicka förslag till hemlöshetsplan 2025–2026 på remiss till Stadsbyggnadsnämnden med begäran om svar senast den 31 augusti 2024.

Beskrivning av ärendet

Exploateringsförvaltningen har utarbetat en plan mot hemlöshet för perioden 2025–2026, som bygger på regeringens nationella strategi för att motverka hemlöshet under perioden 2022–2026. Genom att anpassa sig till den nationella strategin kan Staden ta del av det stöd som regeringen har avsatt för genomförande av strategin.

Syftet med en hemlöshetsplan är att tydliggöra inriktningen för kommunens insatser för att minska antalet vuxna och barn som befinner sig i hemlöshet samt insatser för att förebygga att människor blir hemlösa.

Orsakerna till hemlöshet är både strukturella och individuella. Personer som befinner sig i hemlöshet kan ha omfattande social problematik i form av missbruk och/eller psykisk ohälsa men det finns också hemlösa barnfamiljer utan eget boende som saknar social problematik. Den strukturella hemlösheten förklaras främst av situationen på bostadsmarknaden och att bostadsbyggandet inte hållit jämna steg med befolkningsutvecklingen. Hushåll med sämre ekonomiska förutsättningar samt bristande förankring och kontaktnät hamnar ofta i olika tillfälliga boendelösningar, inte sällan i trångbodda miljöer. Avsaknad av en egen bostad är en försvårande omständighet för nyanländas möjlighet till integration. Bostadsbristen gör det därmed svårare för kommunen att nå målen i arbetet för en mer jämlik stad. För att möta varierande behov hos personer i hemlöshet krävs olika typer av åtgärder, både individuella insatser utifrån socialtjänstlagen och strukturella förändringar inom den generella bostadsförsörjningen.

Hemlöshetsplanen omfattar fem övergripande mål och 15 insatser inom fyra fokusområden. De fem målen är:

1. Antalet personer i hemlöshet ska minska.
2. Antalet barnfamiljer som lever i hemlöshet ska minska.
3. Antalet personer som blir avhysta från sin bostad ska minska. Särskilt prioriterat är att inga barnfamiljer ska avhysas.
4. Antalet personer i akut hemlöshet ska minska. Särskilt prioriterat är att minska antalet barn i akut hemlöshet.
5. Antalet vuxna personer i långvarig hemlöshet med omfattande social problematik i form av missbruk och/eller psykisk ohälsa ska minska.

De fyra fokusområdena, som har tagits fram med utgångspunkt i regeringens strategi för att motverka hemlöshet 2022–2026, är: 1) Hemlöshet ska förebyggas. 2) Ingen ska bo eller leva på gatan. 3) Bostad först ska utökas. 4) Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas.

Stadsbyggnadsförvaltningen har tilldelats ett delat ansvar för en av insatserna kopplad till fokusområde fyra "Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas". Insatsen benämns "Stärka samverkan med socialförvaltningarna i utvecklingen av nya områden" och beskrivs som att "Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska, tillsammans med medverkande parter, stärka samverkan i utvecklingen av nya områden med fokus på personer som befinner sig i hemlöshet och social utsatthet för att utveckla strategier som förebygger utträngning och otrygghet".

Den nya planen mot hemlöshet har utvecklats i samverkan med berörda förvaltningar, bolag och andra organisationer. Ansvarsfördelningen mellan nämnder och styrelser betonas, liksom vikten av samarbete med andra aktörer, så som idéburna organisationer, myndigheter och privata fastighetsbolag.

Exploateringsförvaltningen gör bedömningen att planen svarar upp mot målsättningen att minska hemlösheten i Göteborg under planperioden 2025–2026.

Kommunfullmäktige godkände den 12 oktober 2023 exploateringsnämndens uppföljning av Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 samt att den planen förlängs i avvaktan på att en ny plan antagits, som längst till 2024 års utgång (SLK-2023-00497 § 14).

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Sammantaget delar stadsbyggnadsförvaltningen exploateringsförvaltningens bedömning att planen svarar upp mot målsättningen att minska hemlösheten i Göteborg under planperioden 2025–2026 och föreslår att planen tillstyrks.

Hemlöshet är en komplex och svårfångad problematik med orsakssamband på flera nivåer, från individperspektiv till samhällsstruktur. För att möta varierande behov hos personer i hemlöshet krävs olika typer av åtgärder vilket planen mot hemlöshet föreslår.

Stadsbyggnadsförvaltningen bär ett viktigt ansvar för den generella bostadsförsörjningen, genom en god samhällsplanering som ger förutsättningar för en bred och varierad produktion av nya bostäder samt för det sociala perspektivet i samhällsplaneringen.

I Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning bedöms det fram till 2030 behöva byggas mellan 4 000 och 5 000 bostäder per år för att kunna möta framtida behov och minska dagens brist på bostäder. Stadsbyggnadsnämnden föreslås ta beslut om minst 4000 bostäder i startplanen för 2025. Antalet färdigställda nya bostäder i Göteborg har haft en mycket positiv utveckling under åren 2019–2023. Likaså har förvaltningens planering utvecklats till att omfatta 24 700 bostäder i pågående detaljplaner. Till följd av det förändrade konjunkturläget har antalet byggstarter gjort en kraftig inbromsning under 2023, då strax under 3000 bostäder påbörjades. Utvecklingen kommer få genomslag i antalet färdigställda bostäder de kommande åren vilket medför negativ inverkan på bostadsbristen och en risk för att den strukturella hemlösheten ökar.

Förvaltningen bedömer det som positivt och viktigt att inriktningen i fokusområde fyra, stärk det sociala perspektivet i samhällsplaneringen, finns med i planen och att insatserna formulerats på ett flexibelt sätt för att möjliggöra fortsatt utvecklingsarbete.

Förvaltningen anser dock att beskrivningen av insatsen “Stärka samverkan med socialförvaltningarna i utvecklingen av nya områden” behöver kompletteras med ett förtydligande av vad socialförvaltningarnas ansvar består i när det gäller att bidra med relevanta kunskapsunderlag kring livsvillkor för människor i social utsatthet och hemlöshet.

Fokusområdet fångar upp andra pågående nationella initiativ som syftar till att stärka det sociala ansvaret inom samhällsplaneringen. Lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ändrades den 1 oktober 2022 med tillägget att kommunernas riktlinjer ska grundas på en analys av vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Detta utöver den analys av den demografiska utvecklingen och

marknadsförutsättningarna som kommunerna fortsatt ska göra. Regeringen har också tillsatt två utredningar som har tagit fram förslag på åtgärder som på olika sätt kan förbättra bostadsmarknadens funktion. Det handlar om Startlån till förstagångsköpare av bostad (SOU 2022:12) och Sänk tröskeln till en god bostadsmarknad (SOU 2022:14). Regeringen föreslår även en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) där socialtjänstens förebyggande perspektiv betonas och plan och bygglagen föreslås kompletteras med sociala aspekter i planläggningen och att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.

Stadsbyggnadsförvaltningen har för avsikt att ta fram nya riktlinjer för bostadsförsörjning för beslut av kommunfullmäktige under 2025.

Det blir viktigt med ett brett samarbete över förvaltningsgränserna för att fortsätta arbetet inom staden för en god bostadsförsörjning och mot hemlöshet.

Henrik Kant

Jenny Adler

Stadsbyggnadsdirektör

Avdelningschef Strategi och taktik